# GRAMATICKÁ CVIČENÍ
# Z LATINSKÉ LÉKAŘSKÉ TERMINOLOGIE
# S KLÍČEM
# 1.ČÁST

# VÝKLAD GRAMATIKY

*PhDr. Jiřina Plašilová*
*Ústav jazyků*

*„Modernizace didaktických metod cestou podpory systému elektronického vzdělávání“,*
*reg.č.CZ.1.07/2.2.00/28.0198*

evropský sociální fond v ČR
EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

# Pravidla výslovnosti

| hláska, skupina hlásek | výslovnost | |
|---|---|---|
| **ae** | é | gangr**ae**na [gangréna], **ae**grōtus [égrótus] |
| **oe** | é | f**oe**tor [fétor], lag**oe**na [lagéna] |

Nepravé dvojhlásky čteme odděleně – např. c**oe**mere. Rovněž skupiny **ae**, **oe** v řeckých slovech vyslovujeme odděleně. V tomto případě je samohláska e označena dvěma tečkami nebo ležatou čárkou – např. **āē**r [áér], eupn**oē** [eupnoé].

| | | |
|---|---|---|
| **i** před samohláskou na začátku slova a mezi samohláskami | j | **i**odum [jodum], **i**ūs [jús]<br>**i**ē**i**ūnum [jéjúnum] |
| **i** před samohláskou uvnitř slova | ij | anatom**i**a [anatomija], v**i**a [vija] |
| **c** před a, o, u, souhláskami, na konci slov | k | **c**aput [kaput], s**c**apula [skapula], **c**anālis [kanális]<br>**c**orpus [korpus], **c**olumna [kolumna], **c**or [kor]<br>a**c**ūtus [akútus], **c**ubitus [kubitus], **c**uspis [kuspis]<br>**c**rūs [krús], **c**laustrum [klaustrum]<br>lā**c** [lák], hī**c** [hík] |
| **c** před e, i, y, dvojhláskami ae, oe | c | **c**erebrum [cerebrum], **c**eler [celer], **c**ellula [celula]<br>**c**ibus [cibus], **c**itō [citó]<br>**c**ytologia [citologija], **c**yclus [ciklus]<br>**c**aecus [cékus], **c**aeruleus [céruleus]<br>**c**oeliacus [célijakus] |
| **di**, **ti**, **ni** | dy<br>ty<br>ny | me**di**cīna [medycína], **di**ēs [dyjés]<br>**tī**nctūra [týnktúra], rē**ti**na [rétyna]<br>**ni**ger [nyger], si**ni**ster [sinyster] |
| krátké **ti** před samohláskou a dvojhláskou | ci | operā**ti**ō [operácijó], solū**ti**ō [solúcijó]<br>senten**ti**ae [sentencijé] |
| **Výjimka:** | | |
| s, x, t + **ti** + samohláska<br>**ti** ve slovech řeckých | ty | ōs**ti**um [óstyjum]<br>mix**ti**ō [mikstyjó]<br>ai**ti**a [ajtyja] |
| **s** mezi samohláskami | z | nā**s**us [názus], cau**s**a [kauza] |
| n, l, r + **s** + samohláska | z | īn**s**ula [ínzula], tōn**s**illa [tónzila]<br>pul**s**us [pulzus], fal**s**us [falzus]<br>dēcur**s**us [dékurzus], inver**s**us [inverzus] |

| | | |
|---|---|---|
| **ss** mezi samohláskami | s | ma**ss**a [masa], fi**ss**ūra [fisúra] |
| **ex** před samohláskou | egz | **ex**itus [egzitus], **ex**āmen [egzámen] |
| **ngu** | ngv | li**ngu**a [lingva], u**ngu**is [ungvis] |
| **qu** | kv | a**qu**a [akva], li**qu**or [likvor] |
| **su** před samohláskou, tvoří-li spolu 1 slabiku | sv | **su**āvis [svávis], cōn**su**ētus [kónsvétus] |
| **ph** | f | **ph**armacon [farmakon], dia**ph**ragma [dyjafragma] |
| **th** | t | **th**erapia [terapija], **th**ōrāx [tóráks] |
| **rh** | r, rh | **rh**euma [reuma] **rh**aphē [rafé]<br>ci**rrh**ōsis [cirhózis] |

## Pravidla výslovnosti

| hláska, skupina hlásek | výslovnost | |
|---|---|---|
| **ae** | é | gangr**ae**na [gangréna], **ae**grōtus [égrótus] |
| **oe** | é | f**oe**tor [fétor], lag**oe**na [lagéna] |

Nepravé dvojhlásky čteme odděleně – např. c**oe**mere. Rovněž skupiny **ae**, **oe** v řeckých slovech vyslovujeme odděleně. V tomto případě je samohláska e označena dvěma tečkami nebo ležatou čárkou – např. **āē**r [áér], eupn**oē** [eupnoé].

| | | |
|---|---|---|
| **i** před samohláskou na začátku slova a mezi samohláskami | j | **i**odum [jodum], **i**ūs [jús]<br>**i**ē**i**ūnum [jéjúnum] |
| **i** před samohláskou uvnitř slova | ij | anatom**i**a [anatomija], v**i**a [vija] |
| **c** před a, o, u, souhláskami, na konci slov | k | **c**aput [kaput], s**c**apula [skapula], **c**anālis [kanális]<br>**c**orpus [korpus], **c**olumna [kolumna], **c**or [kor]<br>a**c**ūtus [akútus], **c**ubitus [kubitus], **c**uspis [kuspis]<br>**c**rūs [krús], **c**laustrum [klaustrum]<br>lā**c** [lák], hī**c** [hík] |
| **c** před e, i, y, dvojhláskami ae, oe | c | **c**erebrum [cerebrum], **c**eler [celer], **c**ellula [celula]<br>**c**ibus [cibus], **c**itō [citó]<br>**c**ytologia [citologija], **c**yclus [ciklus]<br>**c**aecus [cékus], **c**aeruleus [céruleus]<br>**c**oeliacus [célijakus] |

| | | |
|---|---|---|
| **di**, **ti**, **ni** | dy<br>ty<br>ny | me**di**cīna [medycína], **di**ēs [dyjés]<br>**tī**nctūra [týnktúra], rē**ti**na [rétyna]<br>**ni**ger [nyger], si**ni**ster [sinyster] |
| krátké **ti** před samohláskou a dvojhláskou | ci | operā**ti**ō [operácijó], solū**ti**ō [solúcijó]<br>senten**ti**ae [sentencijé] |
| **Výjimka:** | | |
| s, x, t + **ti** + samohláska<br>**ti** ve slovech řeckých | ty | ōs**ti**um [óstyjum]<br>mix**ti**ō [mikstyjó]<br>ai**ti**a [ajtyja] |
| **s** mezi samohláskami | z | nā**s**us [názus], cau**s**a [kauza] |
| n, l, r + **s** + samohláska | z | īn**s**ula [ínzula], tōn**s**illa [tónzila]<br>pul**s**us [pulzus], fal**s**us [falzus]<br>dēcur**s**us [dékurzus], inver**s**us [inverzus] |
| **ss** mezi samohláskami | s | ma**ss**a [masa], fi**ss**ūra [fisúra] |
| **ex** před samohláskou | egz | **ex**itus [egzitus], **ex**āmen [egzámen] |
| **ngu** | ngv | li**ngu**a [lingva], u**ngu**is [ungvis] |
| **qu** | kv | a**qu**a [akva], quīn [kvínkve] |
| **su** před samohláskou, tvoří-li spolu 1 slabiku | sv | **su**āvis [svávis], cōn**suē**tus [kónsvétus] |
| **ph** | f | **ph**armacon [farmakon], dia**ph**ragma [dyjafragma] |
| **th** | t | **th**erapia [terapija], **th**ōrāx [tóráks] |
| **rh** | r, rh | **rh**euma [reuma] **rh**aphē [rafé]<br>ci**rrh**ōsis [cirhózis] |

# 1. SUBSTANTIVA I. DEKLINACE. PŘEDLOŽKY

## 1. SUBSTANTIVA I. DEKLINACE

Podle I. deklinace se skloňují substantiva s kmenovou samohláskou **-a**.
V nominativu sg. mají zakončení **-a**, v genitivu sg. **-ae**, většinou jsou feminina.

Vzor: **vēna, ae, f.** – žíla

| | | | |
|---|---|---|---|
| sg. | 1. vēn-**a** | pl. | 1. vēn-**ae** |
| | 2. vēn-**ae** | | 2. vēn-**ārum** |
| | 3. vēn-**ae** | | 3. vēn-**īs** |
| | 4. vēn-**am** | | 4. vēn-**ās** |
| | 6. vēn-**ā** | | 6. vēn-**īs** |

**Příklady skloňování:**

costa, ae, f – žebro

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. costa-**a** | 1. cost-**ae** |
| 2. cost-**ae** | 2. cost-**ārum** |
| 3. cost-a**e** | 3. cost-**īs** |
| 4. cost-**am** | 4. cost-**ās** |
| 6. cost-**ā** | 6. cost-**īs** |

via, ae, f. – cesta

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. vi-**a** | 1. vi-**ae** |
| 2. vi-**ae** | 2. vi-**ārum** |
| 3. vi-**ae** | 3. vi-**īs** |
| 4. vi-**am** | 4. vi-**ās** |
| 6. vi-**ā** | 6. vi-**īs** |

Podle latinské I. deklinace se skloňují také některá **řecká substantiva**. Jsou to:

**feminina** zakončená v **nom. sg.** na **-a**, v **gen. sg.** na **-ae**,

př.: anaemia, ae, f. (chudokrevnost), coxagra, ae, f. (dna kyčelního kloubu), paraplēgia, ae, f. (ochrnutí dolních končetin),

**feminina** zakončená v **nom. sg.** na **-ē**, v **gen. sg.** na **-ēs**,

např.: acnē, ēs, f. (trudovina), cholē, ēs, f. (žluč), rhaphē, ēs, f. (šev), peronē, ēs, f. (kost lýtková, lýtko), acmē, ēs, f. (vrchol děje),

**maskulina** zakončená v **nom. sg.** na **-ēs**, v **gen. sg.** na **-ae**,
např.: diabētēs, ae, m. (cukrovka), ascītēs, ae, m. (nahromadění tekutiny v břišní dutině).

**Příklady skloňování:**

rhaphē, ēs, f. – šev

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. rhaph-**ē** | 1. rhaph-**ae** |
| 2. rhaph-**ēs** | 2. rhaph-**ārum** |
| 3. rhaph-**ae** | 3. rhaph-**īs** |
| 4. rhaph-**ēn** | 4. rhaph-**ās** |
| 6. rhaph-**ē** | 6. rhaph-**īs** |

diabētēs, ae, m. – cukrovka

| | |
|---|---|
| 1. diabēt-**ēs** | 1. diabēt-**ae** |
| 2. diabēt-**ae** | 2. diabēt-**ārum** |
| 3. diabēt-**ae** | 3. diabēt-**īs** |
| 4. diabēt-**ēn**, (-**am**) | 4. diabēt-**ās** |
| 6. diabēt-**ē**, (-**ā**) | 6. diabēt-**īs** |

# SEZNAM PŘEDLOŽEK

## Předložky s akuzativem

| | | |
|---|---|---|
| **ad** | směrem k, do,<br>u číslovek do, asi | ad scatulam (do krabičky)<br>ad decem (do deseti) |
| **adversus** | proti | adversus morbum (proti nemoci) |
| **ante** | před<br>(míst. i čas. význam) | ante cibum (před jídlem)<br>ante artēriam (před tepnou) |
| **apud** | u | apud vēnam (u žíly) |
| **circum,**<br>**circā** | kolem; asi | circum glandulam (kolem žlázy)<br>circum decem grammata (asi 10 gramů) |
| **contrā** | proti | contrā nātūram (proti přírodě) |
| **extrā** | mimo, vně | extrā perīculum (mimo nebezpečí) |
| **īnfrā** | pod | īnfrā costam (pod žebrem) |
| **inter** | mezi | inter costās (mezi žebry) |
| **intrā** | uvnitř, v,<br>během, při | intrā crānium (uvnitř lebky)<br>intrā cibum (při jídle) |
| **iūxtā** | vedle, při | iūxtā nāsum (vedle nosu) |
| **per** | skrze, během | per vēnās (žilami)<br>per diem (během dne) |
| **post** | po | post cibum (po jídle) |
| **praeter** | mimo | praeter spem (mimo očekávání) |
| **prope** | blízko, u | prope oculum (u oka) |
| **propter** | kvůli, pro | propter frāctūram (kvůli zlomenině) |
| **secundum** | podle | secundum ordinātiōnem (podle předpisu)<br>operātiō secundum Billroth (operace podle ...) |
| **suprā** | nad | suprā labium (nad rtem) |
| **trāns** | přes | trāns nāsum (přes nos, nosem) |
| **ultrā** | za, přes | ultrā modum (přes míru |

## Předložky s ablativem

| | | |
|---|---|---|
| **ā, ab** | od, kvůli | ab artēriā (od tepny)<br>ab sitū (kvůli poloze) |
| **cum** | s,spolu | cum vitiō (s vadou) |
| **dē** | z, o, podle | dē remediō (z léku, o léku) |
| **ē, ex** | z, zevnitř,<br>podle,<br>následkem | ex nāsō (z nosu)<br>ex effectū (podle účinku)<br>ex pneumoniā (následkem zánětu plic) |
| **prō** | pro, před,<br>ve prospěch někoho | prō adultīs (pro dospělé) |
| **sine** | bez | sine causā (bez příčiny) |

## Předložky s akuzativem a ablativem – **na otázku kam? s akuzativem**<br>**na otázku kde? s ablativem**

| | | |
|---|---|---|
| **in** | do, na, v | in aquam (do vody)<br>in aquā (ve vodě) |
| **sub** | pod | sub vertebram (pod obratel)<br>sub vertebrā (pod obratlem) |

# 2. SUBSTANTIVA II. DEKLINACE

Substantiva II. deklinace mají kmen zakončený na **-o**.Většinou jsou to maskulina nebo neutra.
V nominativu sg. mají **maskulina** zakončení **-us** nebo **-er**, **neutra -um**.
V genitivu sg. mají všechna substantiva II. deklinace koncovku **-ī**.

Vzory: **nervus, ī, m.** – nerv
**palātum, ī, n.** – patro

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| sg. | 1. | nerv-**us** | pl. | 1. | nerv-**ī** |
| | 2. | nerv-**ī** | | 2. | nerv-**ōrum** |
| | 3. | nerv-**ō** | | 3. | nerv-**īs** |
| | 4. | nerv-**um** | | 4. | nerv-**ōs** |
| | 6. | nerv-**ō** | | 6. | nerv-**īs** |

**N. B.** *Substantiva II. deklinace zakončená na **-er** se skloňují stejně jako nervus. Samohláska e před r se většinou vypouští – tedy cancer, cancrī, cancrō atd. (rakovina), u některých substantiv je zachována – vesper, vesperī, vesperō... (večer).*
*Podle vzoru nervus se skloňují také **feminina**, která končí v nom. sg. na **-us,** např. methodus, ī, f. (metoda), periodus,ī, f. (období), sambūcus, ī, f. (bez).*

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| sg. | 1. | palāt-**um** | pl. | 1. | palāt-**a** |
| | 2. | palāt-**ī** | | 2. | palāt-**ōrum** |
| | 3. | palāt-**ō** | | 3. | palāt-**īs** |
| | 4. | palāt-**um** | | 4. | palāt-**a** |
| | 6. | palāt-**ō** | | 6. | palāt-**īs** |

**N. B.** *Nominativ a akuzativ neuter má stejnou koncovku (u neuter II. deklinace v nom. a ak. sg. **-um**, v nom. a ak. pl. **-a**). Substantivum vīrus, ī je neutrum.*

**Příklady skloňování substantiv:**

morbus, ī, m. – nemoc

| sg. | | pl. | |
|---|---|---|---|
| 1. | morb-**us** | 1. | morb-**ī** |
| 2. | morb-**ī** | 2. | morb-**ōrum** |
| 3. | morb-**ō** | 3. | morb-**īs** |
| 4. | morb-**um** | 4. | morb-**ōs** |
| 6. | morb-ō | 6. | morb-**īs** |

radius, iī, m. – vřetenní kost

| sg. | | pl. | |
|---|---|---|---|
| 1. | radi-**us** | 1. | radi-**ī** |
| 2. | radi-**ī** | 2. | radi-**ōrum** |
| 3. | radi-**ō** | 3. | radi-**īs** |
| 4. | radi-**um** | 4. | radi-**ōs** |
| 6. | radi-**ō** | 6. | radi-**īs** |

cancer, crī, m. – rakovina

| sg. | | pl. | |
|---|---|---|---|
| 1. | canc-**er** | 1. | cancr-**ī** |
| 2. | cancr-**ī** | 2. | cancr-**ōrum** |
| 3. | cancr-**ō** | 3. | cancr-**īs** |
| 4. | cancr-**um** | 4. | cancr-**ōs** |
| 6. | cancr-ō | 6. | cancr-**īs** |

puer, erī, m. – chlapec, dítě

| sg. | | pl. | |
|---|---|---|---|
| 1. | puer | 1. | puer-**ī** |
| 2. | puer-**ī** | 2. | puer-**ōrum** |
| 3. | puer-**ō** | 3. | puer-**īs** |
| 4. | puer-**um** | 4. | puer-**ōs** |
| 6. | puer-**ō** | 6. | puer-**īs** |

vir, virī, m. – muž

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. vir | 1. vir-**ī** |
| 2. vir-**ī** | 2. vir-**ōrum** |
| 3. vir-**ō** | 3. vir-**īs** |
| 4. vir-**um** | 4. vir-**ōs** |
| 6. vir-**ō** | 6. vir-**īs** |

membrum, ī, n. – končetina

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. membr-**um** | 1. membr-**a** |
| 2. membr-**ī** | 2. membr-**ōrum** |
| 3. membr-**ō** | 3. membr-**īs** |
| 4. membr-**um** | 4. membr-**a** |
| 6. membr-**ō** | 6. membr-**īs** |

brachium, iī, n. – paže

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. brachi-**um** | 1. brachi-**a** |
| 2. brachi-**ī** | 2. brachi-**ōrum** |
| 3. brachi-**ō** | 3. brachi-**īs** |
| 4. brachi-**um** | 4. brachi-**a** |
| 6. brachi-**ō** | 6. brachi-**īs** |

Podle latinské II. deklinace se skloňují také **řecká substantiva**.

Jsou to :
**maskulina** zakončená v **nom. sg.** na **-os**, v **gen. sg.** na **-ī**,

např.: ōmos, ī, m. (rameno), cheilos, ī, m. (ret), nephros, ī, m. (ledvina),

**neutra** zakončená v **nom. sg.** na **-on**, v **gen. sg.** na **-ī**,

např.: enteron, ī, n. (tenké střevo), ōophoron, ī, n. (vaječník), osteon, ī, n. (kost).

Řecká koncovka **-os** odpovídá latinské koncovce **-us** a řecká koncovka **-on** odpovídá latinské koncovce **-um**. S původní řeckou koncovkou se užívají např. výrazy ganglion, ī, n. (nervová uzlina), nephros, ī, m. (ledvina), v latinizované formě se užívají např. metatarsus, ī, m. (nárt), discus, ī, m. (ploténka, destička), crānium, ī, n. (lebka). U některých substantiv existují oba tvary – organon i organum, ī, n. (orgán). Anatomické termíny zakončené v nom. sg. na -os se v praxi nevyskytují samostatně a zpravidla se neskloňují. Neutra zakončená v nom. sg. na -on mají v ak. sg. řeckou koncovku, v ostatních pádech latinské koncovky.

**Příklad skloňování:**

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. gangli-**on** | 1. gangli-**a** |
| 2. gangli-**ī** | 2. gangli-**ōrum** |
| 3. gangli-**ō** | 3. gangli-**īs** |
| 4. gangli-**on** | 4. gangli-**a** |
| 6. gangli-**ō** | 6. gangli-**īs** |

# 3. ADJEKTIVA I. A II. DEKLINACE. PARTICIPIUM PERFEKTA PASIVA.

Podle způsobu skloňování se dělí adjektiva na dvě skupiny:

**adjektiva I. a II. deklinace**
**adjektiva III. deklinace**

Adjektiva I. a II. deklinace jsou **trojvýchodná**, to znamená, že mají v nominativu sg. pro každý rod zvláštní tvar.

| m. | f. | n. | |
|---|---|---|---|
| **-us** | **-a** | **-um** | |
| long**us** | long**a** | long**um** | (dlouhý) |
| profund**us** | profund**a** | profund**um** | (hluboký) |

zápis ve slovníku: longus, a, um
profundus, a, um

| | | | |
|---|---|---|---|
| **-er** | **-ra** | **-rum** | |
| sinist**er** | sinist**ra** | sinist**rum** | (levý) |
| rub**er** | rub**ra** | rub**rum** | (červený) |
| aeg**er** | aeg**ra** | aeg**rum** | (nemocný, strastný) |

zápis ve slovníku: sinister, tra, trum
ruber, bra, brum
aeger, gra, grum

| | | | |
|---|---|---|---|
| **-er** | **-era** | **-erum** | |
| līb**er** | līb**era** | līb**erum** | (volný) |
| bīlif**er** | bīlif**era** | bīlif**erum** | (žlučovodný) |

zápis ve slovníku: līber, era, erum
bīlifer, era, erum

Adjektiva I. a II. deklinace jsou zakončena v nominativu sg. stejně jako substantiva I. a II. deklinace a také se podle vzorů substantiv I. a II. deklinace skloňují. Adjektivum, plnící funkci přívlastku shodného, se shoduje se substantivem, které rozvíjí, v rodě, čísle a pádě. Na rozdíl od češtiny stojí v latině adjektivum až za substantivem.

Např.:

| | |
|---|---|
| mūsculus longus | rāmus profundus |
| artēria longa | fascia profunda |
| ligāmentum longum | spatium profundum |

**Pozor** na rodové výjimky substantiv.

| **f.** | **f.** | **f.** |
|---|---|---|
| methodus nova | periodus critica | sambūcus nigra |
| (nová metoda) | (kritické období) | (bez černý) |

**Příklady skloňování:**

rāmus profundus – hluboká větev

| sg. | | pl. | |
|---|---|---|---|
| 1. | rām-**us** profund-**us** | 1. | rām-**ī** profund-**ī** |
| 2. | rām-**ī** profund-**ī** | 2. | rām-**ōrum** profund-**ōrum** |
| 3. | rām-**ō** profund-**ō** | 3. | rām-**īs** profund-**īs** |
| 4. | rām-**um** profund-**um** | 4. | rām-**ōs** profund-**ōs** |
| 6. | rām-**ō** profund-**ō** | 6. | rām-**īs** profund-**īs** |

fascia profunda – hluboká povázka

| sg. | | pl. | |
|---|---|---|---|
| 1. | fasci-**a** profund-**a** | 1. | fasci-**ae** profund-**ae** |
| 2. | fasci-**ae** profund-**ae** | 2. | fasci-**ārum** profund-**ārum** |
| 3. | fasci-**ae** profund-**ae** | 3. | fasci-**īs** profund-**īs** |
| 4. | fasci-**am** profund-**am** | 4. | fasci-**ās** profund-**ās** |
| 6. | fasci-**ā** profund-**ā** | 6. | fasci-**īs** profund-**īs** |

spatium profundum – hluboký prostor

| sg. | | pl. | |
|---|---|---|---|
| 1. | spati-**um** profund-**um** | 1. | spati-**a** profund-**a** |
| 2. | spati-**ī** profund-**ī** | 2. | spati-**ōrum** profund-**ōrum** |
| 3. | spati-**ō** profund-**ō** | 3. | spati-**īs** profund-**īs** |
| 4. | spati-**um** profund-**um** | 4. | spati-**a** profund-**a** |
| 6. | spati-**ō** profund-**ō** | 6. | spati-**īs** profund-**īs** |

periodus critica - kritické období

| sg. | | pl. | |
|---|---|---|---|
| 1. | periodus-**us** critic-**a** | 1. | period-**ī** critic-**ae** |
| 2. | period-**ī** critic-**ae** | 2. | period-**ōrum** critic-**ārum** |
| 3. | period-**ō** critic-**ae** | 3. | period-**īs** critic-**īs** |
| 4. | period-**um** critic-**am** | 4. | period-**ōs** critic-**ās** |
| 6. | period-**ō** critic-**ā** | 6. | period-**īs** critic-**īs** |

**N. B.** *Některá adjektiva zpodstatněla – tj. nabyla významu substantiv:*
*caecus, a, um – slepý, caecum, ī, n. (intestīnum) – slepé střevo,*
*mūcōsus, a, um – slizký, mūcōsa, ae, f. (tunica) – sliznice,*
*intimus, a, um – nejvnitřnější, intima, ae, f. (tunica) – vnitřní vrstva cévní stěny.*

Stejné skloňování jako adjektiva I. a II. deklinace má tvar zvaný **participium perfekta pasiva** (přídavné jméno slovesné trpné). Toto participium vyjadřuje vlastnost nabytou dějem v minulosti ukončeným a pasivním.

Nominativ sg. participia perfekta pasiva končí na:
**-tus, -ta, -tum,**
sānā**tus**, sānā**ta**, sānā**tum** (vyléčený, zhojený),
frāc**tus**, frāc**ta**, frāc**tum** (zlomený),
perforā**tus**, perforā**ta**, perforā**tum** (proděravělý, prasklý),

**-xus, -xa, -xum,**
adne**xus**, adne**xa**, adne**xum** (přídatný, připojený),
circumfle**xus**, circumfle**xa**, circumfle**xum** (ohnutý),
fī**xus**, fī**xa**, fī**xum** (upevněný, nepohyblivý),

**-sus, -sa, -sum,**
lae**sus**, lae**sa**, lae**sum** (poškozený),
contū**sus**, contū**sa**, contū**sum** (zhmožděný),
scis**sus**, scis**sa**, scis**sum** (řezný).

## Přívlastek shodný a neshodný

**Přívlastek shodný** je vyjádřen nejčastěji adjektivem. Toto adjektivum se shoduje se substantivem, které rozvíjí, v rodě, čísle a pádě. Skloňuje se (stejně jako v češtině),
např.
scapula dextra, scapulae dextrae, scapulae dextrae, scapulam dextram, scapulā dextrā,
pravá lopatka, pravé lopatky, pravé lopatce.....

**Přívlastek neshodný** je v lékařských termínech vyjadřován nejčastěji substantivem v gen. sg., případně v gen. pl., stojí za řídícím substantivem a neskloňuje se,
např.
frāctūra scapulae, frāctūrae scapulae, frāctūrae scapulae, frāctūram scapulae, frāctūrā scapulae
zlomenina lopatky, zlomeniny lopatky, zlomenině lopatky.....
Přívlastek neshodný lze přeložit substantivem nebo adjektivem,
např. glandula linguae – žláza jazyka, jazyková žláza, mūsculus dorsī – sval zad, zádový sval,
ligāmentum uterī – vaz dělohy, děložní vaz,

v některých případech se dává přednost adjektivu – aqua menthae – mátová voda,
tīnctūra chamomillae – heřmánková tinktura.

Přívlasky shodné a neshodné se v med. termínech používají v různém pořadí

| | sh. | nesh. | | | sh. | nesh. | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| ligāmentum | lātum | uterī | (široký vaz děložní), | mūsculus | longus | collī | (dlouhý sval krční) |

| | nesh. | sh. | | | nesh. | sh. | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| flexūra | cōlī | dextra | (pravý ohyb tračníku), | fossa | crāniī | media | (střední jáma lebeční) |

lobus glandulae (lalok prsní žlázy, lalok žlázy prsu)
mammae

rāmus dexter artēriae (pravá větev jaterní tepny)
hēpaticae

frāctūra fībulae aperta (otevřená zlomenina pravé lýtkové kosti)
dextrae

## ADVERBIA TVOŘENÁ OD ADJEKTIV I. A II. DEKLINACE

Adverbia (příslovce) v latině jsou původu adjektivního nebo neadjektivního.
Od adjektiv I. a II. deklinace se adverbia tvoří tak, že se ke **kmeni adjektiv**, získanému z tvaru genitivu sg., přidá přípona **-ē.**

| | | | |
|---|---|---|---|
| Např.: | exāctus, a, um (přesný) | exāct-ī | exāct-**ē** (přesně), |
| | modicus, a, um (mírný) | modic-ī | modic-**ē** (mírně, umírněně), |
| | rēctus, a, um (přímý, náležitý) | rēct-ī | rēct-**ē** (náležitě). |

Některá adverbia tvořená od adjektiv I. a II. deklinace končí na **-ō,**
např.: citō (rychle), subitō (náhle), sērō (pozdě), rārō (zřídka), meritō (zaslouženě),

další mají zakončení **-um**,
multum (mnoho), paulum (málo).

Od adjektiva bonus, a, um (dobrý) se tvoří adverbium **bene** (dobře),
od adjektiva malus, a, um (špatný) se tvoří adverbium **male** (špatně).

# 4. SLOVESA:
## INDIKATIV PRÉZENTA SLOVES I. – IV. KONJUGACE
## IMPERATIV

---

### INDIKATIV PRÉZENTA, IMPERATIV

Latinská pravidelná slovesa se dělí do **čtyř** slovesných tříd **– konjugací**.
Konjugace se rozlišují podle zakončení infinitivu prézenta.

| | | | |
|---|---|---|---|
| Slovesa | **I. konjugace** mají infinitiv zakončený na | **-āre** | (san**āre**), |
| slovesa | **II. konjugac** | **-ēre** | (vid**ēre**), |
| slovesa | **III. konjugace** | **-ere** | (scrīb**ere**), |
| slovesa | **IV. konjugace** | **-īre** | (aud**īre**). |

Tvary indikativu prézenta aktiva a pasiva, imperativu a konjunktivu prézenta aktiva a pasiva se tvoří od prézentního slovesného kmene. **Prézentní slovesný kmen** se získá oddělením přípony **-re** od infinitivu prézenta aktiva (u sloves I., II. a IV. konjugace) a oddělením **-ere** (u sloves III. konjugace).
Při časování slovesa se k prézentnímu slovesnému kmeni připínají osobní přípony aktiva nebo pasiva.

| **Osobní přípony aktiva:** | | **Osobní přípony pasiva:** | |
|---|---|---|---|
| sg. | pl. | sg. | pl. . |
| 1. **-ō** | **-mus** | 1. **-r** | **-mur** |
| 2. **-s** | **-tis** | 2. **-ris** | **-minī** |
| 3. **-t** | **-nt** | 3. **-tur** | **-ntur** |

**Inf. préz. aktiva: -re**

**Inf. préz. pasiva: -rī** (I., II., IV. konj.)
**-ī** (III. konj.)

**Imperativ:**

2. os sg. **préz. kmen** (u I., II. a IV. konjugace)
**-e** (u III. konjugace)
2. os. pl. **-te**

**Záporný imperativ:**

2. os. sg. **nōlī + infinitiv préz. akt.** (nōlī parāre – nepřipravuj!)
2. os. pl. **nōlīe + infinitiv préz. akt.** (nōlīte parāre – nepřipravujte!)

**I. konjugace** – kmenová samohláska **-a**, infinitiv **-āre**

vzor: sān-**ō**, sān-**ās**, sān-**āre** – léčit

| | | aktivum | pasivum |
|---|---|---|---|
| sg. | 1. | sān-**ō** (léčím) | sān-**or** (jsem léčen, léčím se) |
| | 2. | sān-**ās** | sān-**āris** |
| | 3. | sān-**at** | sān-**ātur** |
| pl. | 1. | sān-**āmus** | sān-**āmur** |
| | 2. | sān-**ātis** | sān-**āminī** |
| | 3. | sān-**ant** | sān-**antur** |

infinitiv: sān-**āre** (léčit) sān-**ārī** (být léčen)

imperativ sg.: sān-**ā**! (léč!)
pl.: sān-**āte**! (léčte!)

zákaz sg.: nōlī sān-**āre**! (neléč!)
pl.: nōlīte sān-**āre**! (neléčte!)

**II. konjugace** – kmenová samohláska **-e**, infinitiv **-ēre**

vzor: vid-**eō**, vid-**ēs**, vid-**ēre** – vidět

| | | aktivum | pasivum |
|---|---|---|---|
| sg. | 1. | vid-**eō** | vid-**eor** |
| | 2. | vid-**ēs** | vid-**ēris** |
| | 3. | vid-**et** | vid-**ētur** |
| pl. | 1. | vid-**ēmus** | vid-**ēmur** |
| | 2. | vid-**ētis** | vid-**ēminī** |
| | 3. | vid-**ent** | vid-**entur** |

infinitiv: vid-**ēre** vid-**ērī**

imperativ sg.: vid-**ē**!
pl.: vid-**ēte**!

zákaz sg.: nōlī vid-**ēre**!
pl.: nōlīte vid-**ēre**!

**IV. konjugace** – kmenová samohláska **-i**, infinitiv **-īre**

vzor : aud-**iō**, aud-**īs**, aud-**īre –** slyšet

| | | aktivum | pasium |
|---|---|---|---|
| sg. | 1. | aud-**iō** | aud-**ior** |
| | 2. | aud-**īs** | aud-**īris** |
| | 3. | aud-**it** | aud-**ītur** |
| pl. | 1. | aud-**īmus** | aud-**īmur** |
| | 2. | aud-**ītis** | aud-**īminī** |
| | 3. | aud-**iunt** | aud-**iuntur** |
| infinitiv: | | aud-**īre** | aud-**īrī** |

imperativ: sg.: aud-**ī**!
pl.: aud-**īte**!

zákaz sg.: nōlī aud-**īre**!
pl.: nōlīte aud-**īre**!

**III. konjugace** – kmen zakončen **souhláskou**, infinitiv **-ere**

vzor: scrīb-**ō**, scrīb-**is**, scrīb-**ere –** psát

V časování se vyskytují **různé** samohlásky (i, u, e), vždy jen **krátké**.

| | | aktivum | pasivum |
|---|---|---|---|
| sg. | 1. | scrīb-**ō** | scrīb-**or** |
| | 2. | scrīb-**is** | scrīb-**eris** |
| | 3. | scrīb-**it** | scrīb-**itur** |
| pl. | 1. | scrīb-**imus** | scrīb-**imur** |
| | 2. | scrīb-**itis** | scrīb-**iminī** |
| | 3. | scrīb-**unt** | scrīb-**untur** |
| infinitiv: | | scrīb-**ere** | scrīb-**ī** |

imperativ sg.: scrīb-**e**!
pl.: scrīb-**ite**!

zákaz sg.: nōlī scrīb-**ere**!
pl.: nōlīte scrīb-**ere**!

Ve III. konjugaci jsou také slovesa, jejichž **1. os. sg. ind. préz. akt.** končí na **-iō**, **infinitiv** je zakončen na **-ere**.
Např.: recipiō, ere (brát), faciō, ere (dělat), efficiō, ere (způsobovat).
Kmen těchto sloves je rozšířen o samohlásku **i** v 1. os. sg. a ve 3. os. pl. aktiva i pasiva.

Časování:
akt.: recip**iō**, recipis, recipit, recipimus, recipitis, recip**iunt**
pas.: recip**ior**, reciperis, recipitur, recipimur, recipiminī, recip**iuntur**
imper.: recipe, recipite!

**N. B.** *Ve větě stojí určitý slovesný tvar (přísudek) obvykle na posledním místě.*
***Nōn** je větný zápor užívaný u indikativních tvarů. Stojí samostatně před slovesným tvarem.*
*Např.: Aegrōtus guttās **adhibet.** (Nemocný **užívá** kapky.)*
*Aegrōtus guttās **nōn adhibet.** (Nemocný **neužívá** kapky.)*

*Ve větách s přísudkem v pasivu se **původce děje** (osoba) vyjadřuje v ablativu s předložkou **ab (ā)**.*
*Remedium **ā magistrō** parātur. (Lék je připravován lékárníkem.)*
*Aegrōtus **ā medicō** sānātur. (Nemocný je léčen lékařem.)*

*Příslovečné určení **prostředku** se vyjadřuje pouhým **ablativem**.*
*Aegrōtus **medicāmentīs** sānātur. (Nemocný je léčen léky.)*

## Deponentní slovesa

Některá slovesa mají pouze pasívní tvary, ale s významem aktivním nebo zvratným. Nazývají se deponentní (od slovesa dēpōnō, ere – odkládat) – slovesa odkládající aktivní tvary.
Časují se jako pasívum sloves 1. – 4. konjugace.

Příklady:

1. konj. testor, ārī (dosvědčovat, svědčit)
imitor, ārī (napodobovat)

2. konj. medeor, ērī (léčit)
polliceor, ērī (slibovat, přísahat)

3. konj. sequor, sequī (následovat)
nāscor, nāscī (rodit se)
ūtor, ūtī (užívat)
patior, patī (trpět)
prōgredior, gredī (postupovat vpřed)

4. konj. experior, īrī (zkoušet, získat zkušenosti)

# 5. SUBSTANTIVA IV. A V. DEKLINACE

## IV. deklinace

Podle IV. deklinace se skloňují substantiva s kmenovou samohláskou **-u**:
maskulina zakončená v nom. sg. na **-us**, v gen. sg. na **-ūs**,
neutra zakončená v nom. sg. na **-ū**, v gen. sg. na **-ūs**.

Vzory: **prōcessus, ūs, m**. - výběžek
**genū, ūs, n**. - koleno, ohyb

maskulinum

| | | | |
|---|---|---|---|
| sg. | 1. prōcess-**us** | pl. | 1. prōcess-**ūs** |
| | 2. prōcess-**ūs** | | 2. prōcess-**uum** |
| | 3. prōcess-**uī** | | 3. prōcess-**ibus** |
| | 4. prōcess-**um** | | 4. prōcess-**ūs** |
| | 6. prōcess-**ū** | | 6. prōcess-**ibus** |

Rodové výjimky: manus, ūs, **f.** – ruka, acus, ūs, **f.** – jehla

neutrum

| | | | |
|---|---|---|---|
| sg. | 1. gen-**ū** | pl. | 1. gen-**ua** |
| | 2. gen-**ūs** | | 2. gen-**uum** |
| | 3. gen-**ū** | | 3. gen-**ibus** |
| | 4. gen-**ū** | | 4. gen-**ua** |
| | 6. gen-**ū** | | 6. gen-**ibus** |

**N. B.** *Pro rozlišení 2. a 4. dekl. je nezbytné znát genitiv substantiv.*
*Některá substantiva IV. dekl. mají v abl. a dat. pl. koncovku -ubus – např. arcus ūs, m. oblouk.*

**Příklady skloňování substantiv IV. deklinace:**

ductus, ūs, m. – vývod

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. duct-**us** | 1. duct-**ūs** |
| 2. duct-**ūs** | 2. duct-**uum** |
| 3. duct-**uī** | 3. duct-**ibus** |
| 4. duct-**um** | 4. duct-**ūs** |
| 6. duct-ū | 6. duct-**ibus** |

arcus, ūs, m. – oblouk

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. arc-**us** | 1. arc-**ūs** |
| 2. arc-**ūs** | 2. arc-**uum** |
| 3. arc-**uī** | 3. arc-**ubus** |
| 4. arc-**um** | 4. arc-**ūs** |
| 6. arc-**ū** | 6. arc-**ubus** |

manus, ūs, f. – ruka

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. man-**us** | 1. man-**ūs** |
| 2. man-**ūs** | 2. man-**uum** |
| 3. man-**uī** | 3. man-**ibus** |
| 4. man-**um** | 4. man-**ūs** |
| 6. man-**ū** | 6. man-**ibus** |

cornū, ūs, n. – roh, cíp

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. corn-**ū** | 1. corn-**ua** |
| 2. corn-**ūs** | 2. corn-**uum** |
| 3. corn-**ū** | 3. corn-**ibus** |
| 4. corn-**ū** | 4. corn-**ua** |
| 6. corn-**ū** | 6. corn-**ibus** |

## V. deklinace

Podle V. deklinace se skloňují substantiva feminina s kmenovou samohláskou **-e**:
v nom. sg. jsou zakončena na **-ēs,** v gen. sg. na **-ēī (-eī).**
Je-li před zakončením -ēs samohláska, končí gen.sg. na -ēī (diēs, diēī), předchází-li souhláska, je zakončen na -eī ( rēs, reī ).

Vzor: **diēs, ēī, m**. (zároveň rodová výjimka) – den

| sg. | | pl. | |
|---|---|---|---|
| 1. | di-**ēs** | 1. | di-**ēs** |
| 2. | di-**ēī** | 2. | di-**ērum** |
| 3. | di-**ēī** | 3. | di-**ēbus** |
| 4. | di-**em** | 4. | di-**ēs** |
| 6. | di-**ē** | 6. | di-**ēbus** |

Ve všech pádech plurálu se obvykle používají pouze substantiva diēs (den), rēs (věc) a speciēs (druh). Plurál subst. speciēs (speciēs, ērum, f.) má v terminologii význam čaj, čajová směs.

**Příklady skloňování substantiv V. deklinace:**

faciēs, ēī, f. – plocha, tvář

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. faci-**ēs** | 1. faci-**ēs** |
| 2. faci-**ēī** | 2. faci-**ērum** |
| 3. faci-**ēī** | 3. faci-**ēbus** |
| 4. faci-**em** | 4. faci-**ēs** |
| 6. faci-**ē** | 6. faci-**ēbus** |

speciēs, ēī, f. – druh, čaj

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. speci-**ēs** | 1. speci-**ēs** |
| 2. speci-**ērum** | 2. speci-**ērum** |
| 3. speci-**ēī** | 3. speci-**ēbus** |
| 4. speci-**em** | 4. speci-**ēs** |
| 6. speci-**ē** | 6. speci-**ēbus** |

rēs, eī, f. – věc

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. r-**ēs** | 1. r-**ēs** |
| 2. r-**eī** | 2. r-**ērum** |
| 3. r-**eī** | 3. r-**ēbus** |
| 4. r-**em** | 4. r-**ēs** |
| 6. r-**ē** | 6. r-**ēbus** |

**Příklady skloňování substantiv IV. a V. deklinace s adjektivy I. a II. deklinace:**

plexus gastricus – žaludeční pleteň

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. plex-**us** gastric-**us** | 1. plex-**ūs** gastric-**ī** |
| 2. plex-**ūs** gastric-**ī** | 2. plex-**uum** gastric-**ōrum** |
| 3. plex-**uī** gastic-**ō** | 3. plex-**ibus** gastric-**īs** |
| 4. plex-**um** gastric-**um** | 4. plex-**ūs** gastric-**ōs** |
| 6. plex-**ū** gastric-**ō** | 6. plex-**ibus** gastric-**īs** |

manus dextra – pravá ruka

sg.
1. man-**us** dextr-**a**
2. man-**ūs** dextr-**ae**
3. manu-**ī** dextr-**ae**
4. man-**um** dextr-**am**
6. man-**ū** dextr-**ā**

genū vārum – vybočené koleno

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. gen-**ū** vār-**um** | 1. gen-**ua** vār-**a** |
| 2. gan-**ūs** vār-**ī** | 2. gen-**uum** vār-**ōrum** |
| 3. gen-**ū** vār-**ō** | 3. gen-**ibus** vār-**īs** |
| 4. gen-**ū** vār-**um** | 4. gen-**ua** vār-**a** |
| 6. gen-**ū** vār-**ō** | 6. gen-**ibus** vār-**īs** |

cariēs profunda – hluboký kaz

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. cari-**ēs** profund-**a** | 1. cari-**ēs** profund-**ae** |
| 2. cari-**ēī** profund-**ae** | 2. cari-**ērum** profund-**ārum** |
| 3. cari-**ēī** profund-**ae** | 3. cari-**ēbus** profund-**īs** |
| 4. cari-**em** profund-**am** | 4. cari-**ēs** profund-**ās** |
| 6. cari-**ē** profund-**ā** | 6. cari-**ēbus** profund-**īs** |

# 7. SUBSTANTIVA III. DEKLINACE – MASKULINA, FEMININA

## SUBSTANTIVA III. DEKLINACE

Podle III. deklinace se skloňují substantiva všech rodů. Nominativ sg. má různé zakončení, genitiv sg. má koncovku **-is.**
Pro správné skloňování substantiv třetí deklinace je obzvláště důležitá znalost nominativu i genitivu sg. (genitiv sg. má totiž většinou jiný počet slabik než nominativ a také zde dochází k hláskovým změnám).
Kmen substantiv III. deklinace získáme oddělením přípony -um od tvaru genitivu pl.

Podle zakončení kmene se ve III. deklinaci rozlišují:

| | | | |
|---|---|---|---|
| **1) kmeny souhláskové** – např.: | tumor (nádor) | tumō**r**-um, |
| | rādīx (kořen) | rādī**c**-um, |
| | corpus (tělo) | corpo**r**-um, |
| **2) kmeny samohláskové** – např.: | auris (ucho) | aur**i**-um, |
| **( i-kmeny)** | rēte (síť) | rē**t**i-um. |

Podle počtu slabik v nominativu a genitivu sg. se substantiva III. deklinace dělí na:

1) **substantiva různoslabičná** (v genitivu sg. mají o slabiku více než v nominativu sg.),
např.: rēn, rēnis, m. (ledvina),
abdōmen, abdōminis, n. (břicho),

2) **substantiva stejnoslabičná** (v genitivu sg. je stejný počet slabik jako v nominativu),
např.: auris, auris, f. (ucho),
rēte, rētis, n. (síť).

Maskulina, feminina a neutra III. deklinace mívají v nominativu sg. některá typická zakončení.

Substantiva zakončená v **nom. sg.** na **-dō**, **-gō**, **-iō** (v gen. sg. na -dinis, -ginis, -iōnis) bývají převážně **feminina**,

| | | |
|---|---|---|
| např.: | cartilāgō, inis, f. (chrupavka), | orīgō, inis, f. (počátek, původ), |
| | longitūdō, inis, f. (délka), | lumbāgō, inis, f. (ústřel), |
| | sānātiō, iōnis, f. (léčba), | articulātiō, iōnis, f. (kloub), |

maskulina jsou: ordō, inis, m. (stupeň, řád), tendō, inis, m. (šlacha), margō, inis, m. (okraj).

Substantiva končící v nominativu sg. na **-or** (v gen. sg. na -ōris) jsou obvykle **maskulina**,
např.: adductor, ōris, m. (přitahovač),
rubor, ōris, m. (zarudnutí),

femininum je např. arbor, ōris, f. (strom).

Substantiva zakončená v nominativu sg. na **-s**, **-x**, jsou **maskulina** nebo **feminina**.

Feminina jsou např. pars, partis, f. (část), frōns, ntis, f. (čelo), lēns, ntis, (čočka),
febris, is f. (horečka), pelvis, is, f. (pánev),

maskulina jsou např. dēns, ntis, m. (zub), hallūx, ūcis, m.(palec nohy), fōns, ntis, m. (pramen),
sanguis, inis, m. (krev), mēnsis, is, m. (měsíc),

(* substantiva končící na **-ex** mají genitiv obvykle zakončený na -icis a jsou **maskulina**,
př. apex, icis, m. (hrot), pollex, icis, m. (palec ruky), cortex, icis, m. (kůra), vertex, icis, m. (vrchol, vír),
ale senex, senis, m. (starý člověk),

*substantiva končící na **-īx** mají gen. zakončený na -īcis a jsou **feminina**,
př. rādīx, īcis, f. (kořen), cicātrīx, īcis, f. (jizva), cervīx, īcis, (krk, krček),

* substantiva končící na **-ix** mají gen. zakončený na -icis a jsou **maskulina** nebo **feminina**,
např. appendix, icis, f. (přívěsek, výběžek), calix, icis, m. (kalich), fornix, icis, m. (klenba),

*substantiva končící na **-(i)tās** mají gen. zakončený na -(i)tātis a jsou **feminina**,
př. cavitās, ātis, f. (dutina), extrēmitās, ātis, f. (koncová část, končetina), mortālitās, ātis, f. (úmrtnost), sūrditās, ātis, f. (hluchota), tūberōsitās, ātis, f. (drsnatina).

## MASKULINA A FEMININA III. DEKLINACE

Nominativ sg. maskulin a feminin III. deklinace je zakončen různě, genitiv sg. má vždy koncovku **-is**.

Vzor: **tumor, ōris, m.** – nádor

| | | | |
|---|---|---|---|
| sg. | 1. tumor | pl. | 1. tumōr-**ēs** |
| | 2. tumōr-**is** | | 2. tumōr-**um** |
| | 3. tumōr-**ī** | | 3. tumōr-**ibus** |
| | 4. tumōr-**em** | | 4. tumōr-**ēs** |
| | 6. tumōr-**e** | | 6. tumōr-**ibus** |

**Příklady skloňování maskulin a feminin III. deklinace:**

dolor, dolōr-is, m. – bolest

| sg. | |
|---|---|
| 1. dolor | 1. dolōr-**ēs** |
| 2. dolōr-**is** | 2. dolōr-**um** |
| 3. dolōr-**ī** | 3. dolōr-**ibus** |
| 4. dolōr-**em** | 4. dolōr-**ēs** |
| 6. dolōr-**e** | 6. dolōr-**ibus** |

rēn, rēn-is, m. – ledvina

| pl. | |
|---|---|
| 1. rēn | 1. rēn-**ēs** |
| 2. rēn-**is** | 2. rēn-**um** |
| 3. rēn-**ī** | 3. rēn-**ibus** |
| 4 rēn-**em** | 4. rēn-**ēs** |
| 6. rēn-**e** | 6. rēn-**ibus** |

pulmō, pulmōn-is, m. – plíce

| sg. | |
|---|---|
| 1. pulmō | 1. pulmōn-**ēs** |
| 2. pulmōn-**is** | 2. pulmōn-**um** |
| 3. pulmōn-**ī** | 3. pulmōn-**ibus** |
| 4. pulmōn-**em** | 4. pulmōn-**ēs** |
| 6. pulmōn-**e** | 6. pulmōn-**ibus** |

cartilāgō, cartilāgin-is, f. – chrupavka

| pl. | |
|---|---|
| 1. cartilāgō | 1. cartilāgin-**ēs** |
| 2. cartilāgin-**is** | 2. cartilāgin-**um** |
| 3. cartilāgin-**ī** | 3. cartilāgin-**ibus** |
| 4 cartilāgin-**em** | 4. cartilāgin-**ēs** |
| 6. cartilāgin-**e** | 6. cartilāgin-**ibus** |

regiō, regiōn-is, f. – krajina

| sg. | |
|---|---|
| 1. regiō | 1. regiōn-**ēs** |
| 2. regiōn-**is** | 2. regiōn-**um** |
| 3. regiōn-**ī** | 3. regiōn-**ibus** |
| 4. regiōn-**em** | 4. regiōn-**ēs** |
| 6. regiōn-**e** | 6. regiōn-**ibus** |

cavitās, cavitāt-is, f. – dutina

| pl. | |
|---|---|
| 1. cavitās | 1. cavitāt-**ēs** |
| 2. cavitāt-**is** | 2. cavitāt-**um** |
| 3. cavitāt-**ī** | 3. cavitāt-**ibus** |
| 4 cavitāt-**em** | 4. cavitāt-**ēs** |
| 6. cavitāt-**e** | 6. cavitāt-**ibus** |

cervīx, cervīc-is, f. – krk, krček (zubu)

| sg. | |
|---|---|
| 1. cervīx | 1. cervīc-**ēs** |
| 2. cervīc-**is** | 2. cervīc-**um** |
| 3. cervīc-**ī** | 3. cervīc-**ibus** |
| 4. cervīc-**em** | 4. cervīc-**ēs** |
| 6. cervīc-**e** | 6. cervīc-**ibus** |

apex, apic-is, m. – hrot, vrchol

| pl. | |
|---|---|
| 1. apex | 1. apic-**ēs** |
| 2. apic-**is** | 2. apic-**um** |
| 3. apic-**ī** | 3. apic-**ibus** |
| 4. apic-**em** | 4. apic-**ēs** |
| 6. apic-**e** | 6. apic-**ibus** |

cuspis, cuspid-is, f. – hrot, cíp

| sg. | |
|---|---|
| 1. cuspis | 1. cuspid-**ēs** |
| 2. cuspid-**is** | 2. cuspid-**um** |
| 3. cuspid-**ī** | 3. cuspid-**ibus** |
| 4. cuspid-**em** | 4. cuspid-**ēs** |
| 6. cuspid-**e** | 6. cuspid-**ibus** |

pariēs, pariet-is, m. – stěna

| pl. | |
|---|---|
| 1. pariēs | 1. pariet-**ēs** |
| 2. pariet-**is** | 2. pariet-**um** |
| 3. pariet-**ī** | 3. pariet-**ibus** |
| 4. pariet-**em** | 4. pariet-**ēs** |
| 6. pariet-**e** | 6. pariet-**ibus** |

**N. B.**

* Některá maskulina a feminina III. deklinace končí v **gen**. **pl**. na **-ium**. Jsou to:

1) substantiva se skupinou souhlásek před koncovkou -is v genitivu sg.,

| | | |
|---|---|---|
| např.: | pars, partis, f. (část) | gen. pl. part**ium**, |
| | dēns, dentis, m. (zub) | gen. pl. dent**ium**, |
| | ars, artis, f. (umění) | gen. pl. art**ium**, |

2) substantiva stejnoslabičná

| | | |
|---|---|---|
| např.: | unguis, unguis, m. (nehet) | gen. pl. ung**ium**, |
| | auris, auris, f. (ucho) | gen. pl. aur**ium**, |
| | clūnis, is, m., f. (hýždě) | gen. pl. clūn**ium**, |

3) některá další substantiva – např. faucēs, fauc**ium**, f. – pl. (hrdlo).

* Koncovku **-im** v **ak**. **sg**. a koncovku **-ī** v **abl**. **sg**. mají tato rovnoslabičná substantiva:

tussis, is, f. (kašel), febris, is, f. (horečka), sitis, is, f. (žízeň).

**Příklady skloňování:**

pars, part-is, f. – část

| sg. | |
|---|---|
| 1. pars | 1. part-**ēs** |
| 2. part-**is** | 2. part-**ium** |
| 3. part-**ī** | 3. part-**ibus** |
| 4. part-**em** | 4. part-**ēs** |
| 6. part-**e** | 6. part-**ibus** |

unguis,ungu-is, m. – nehet

| pl. | |
|---|---|
| 1. unguis | 1. ungu-**ēs** |
| 2. ungu-**is** | 2. ungu-**ium** |
| 3. ungu-**ī** | 3. ungu-**ibus** |
| 4. ungu-**em** | 4. ungu-**ēs** |
| 6. ungu-**e** | 6. ungu-**ibus** |

tussis, tuss-is, f. – kašel

sg.
1. tussis
2. tuss-**is**
3. tuss-**ī**
4. tuss-**im**
6. tuss-**ī**

**Příklady skloňování maskulin a feminin III. deklinace s adjektivy (subst.) I. a II. deklinace:**

mūsculus flexor – sval ohybač

| sg. | | pl. | |
|---|---|---|---|
| 1. | mūscul-**us** flex-**or** | 1. | mūscul-**ī** flexōr-**ēs** |
| 2. | mūscul-**ī** flexōr-**is** | 2. | mūscul-**ōrum** flexōr-**um** |
| 3. | mūscul-**ō** flexōr-**ī** | 3. | mūscul-**īs** flexōr-**ibus** |
| 4. | mūscul-**um** flexōr-**em** | 4. | mūscul-**ōs** flexōr-**ēs** |
| 6. | mūscul-**ō** flexōr-**e** | 6. | mūscul-**īs** flexōr-**ibus** |

extrēmitās frācta – zlomená končetina

| sg. | | pl. | |
|---|---|---|---|
| 1. | extrēmitās frāct-**a** | 1. | extrēmitāt-**ēs** frāct-**ae** |
| 2. | extrēmitāt-**is** frāct-**ae** | 2. | extrēmitāt-**um** frāct-**ārum** |
| 3. | extrēmitāt-**ī** frāct-**ae** | 3. | extrēmitāt-**ibus** frāct-**īs** |
| 4. | extrēmitāt-**em** frāct-**am** | 4. | extrēmitāt-**ēs** frāct-**ās** |
| 6. | extrēmitāt-**e** frāct-**ā** | 6. | extrēmitāt-**ibus** frāct-**īs** |

dēns lacteus – mléčný zub

| sg. | | pl. | |
|---|---|---|---|
| 1. | dēns lacte-**us** | 1. | dent-**ēs** lacte-**ī** |
| 2. | dent-**is** lacte-**ī** | 2. | dent-**ium** lacte-**ōrum** |
| 3. | dent-**ī** lacte-**ō** | 3. | dent-**ibus** lacte-**īs** |
| 4. | dent-**em** lacte-**um** | 4. | dent-**ēs** lacte-**ōs** |
| 6. | dent-**e** lacte-**ō** | 6. | dent-**ibus** lacte-**īs** |

auris externa – vnější ucho

| sg. | | pl. | |
|---|---|---|---|
| 1. | auris extern-**a** | 1. | aur-**ēs** extren-**ae** |
| 2. | aur-**is** extren-**ae** | 2. | aur-**ium** extren-**ārum** |
| 3. | aur-**ī** extern-**ae** | 3. | aur-**ibus** extren-**īs** |
| 4. | aur-**em** extern-**am** | 4. | aur-**ēs** extren-**ās** |
| 6. | aur-**e** extern-**ā** | 6. | aur-**ibus** extren-**īs** |

# 8. NEUTRA III. DEKLINACE

Neutra III. deklinace lze rozdělit podle zakončení nominativu sg. do dvou skupin.

V 1. skupině jsou různoslabičná neutra se souhláskovým kmenem.

**Nominativ sg.** těchto substantiv zpravidla končí na **-men**, **-us**, **-ūs**, **-ur**.
**Genitiv sg.** má zakončení **-minis**, **-oris**, **-ūris**, **-eris**,

např.: forāmen, forāminis, n. (otvor), abdōmen, abdōminis, n. (břicho),
corpus, corporis, n. (tělo), ulcus, ulceris, n. (vřed), genus, generis, n. (rod, druh),
crūs, crūris, n. (bérec, raménko), pūs, pūris, n. (hnis),
femur, femoris, n. (stehno), murmur, murmuris, n. (šelest), iecur, iecoris, n. (játra).

2. skupinu tvoří rovnoslabičná neutra s kmenem samohláskovým.

**Nominativ sg.** končí na **-e**, **-al**, **-ar**, (původně -āle, -āre).
**Genitiv sg.** má zakončení **-is**, **-ālis**, **-āris**,

např.: rēte, rētis, n. (síť), mare, maris, n. (moře), trimēstre, trimēstris, n. (doba tří měsíců),
animal, animālis, n. (živočich),
calcar, calcāris, n. (ostruha), cochlear, āris, n. (lžíce).

Vzory: **corpus, oris, n.** – tělo
**rēte, is, n.** – síť

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| sg. | 1. | corpus | pl. | 1. | corpor-**a** |
| | 2. | corpor-**is** | | 2. | corpor-**um** |
| | 3. | corpor-**ī** | | 3. | corpor-**ibus** |
| | 4. | corpus | | 4. | corpor-**a** |
| | 6. | corpor-**e** | | 6. | corpor-**ibus** |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| sg. | 1. | rēt-**e** | pl. | 1. | rēt-**ia** |
| | 2. | rēt-**is** | | 2. | rēt-**ium** |
| | 3. | rēt-**ī** | | 3. | rēt-**ibus** |
| | 4. | rēt-**e** | | 4. | rēt-**ia** |
| | 6. | rēt-**ī** | | 6. | rēt-**ibus** |

**Příklady skloňování neuter III. deklinace:**

albūmen, albūmin-is, n. – bílkovina

| sg. | |
|---|---|
| 1. albūmen | 1. albūmin-**a** |
| 2. albūmin-**is** | 2. albūmin-**um** |
| 3. albūmin-**ī** | 3. albūmin-**ibus** |
| 4. albūmen | 4. albūmin-**a** |
| 6. albūmin-**e** | 6. albūmin-**ibus** |

ulcus, ulcer-is, n. (vřed)

| pl. | |
|---|---|
| 1. ulcus | 1. ulcer-**a** |
| 2 ulcer-**is** | 2. ulcer-**um** |
| 3. ulcer-**ī** | 3. ulcer-**ibus** |
| 4 ulcus | 4. ulcer-**a** |
| 6. ulcer-**e** | 6. ulcer-**ibus** |

femur, femor-is, n. (stehno, kost stehenní)

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. femur | 1. femor-**a** |
| 2. femor-**is** | 2. femor-**um** |
| 3. femor-**ī** | 3. femor-**ibus** |
| 4. femur | 4. femor-**a** |
| 6. femor-**e** | 6. femor-**ibus** |

mare, mar-is, n. – moře

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. mare | 1. mar-**ia** |
| 2 mar-**is** | 2. mar-**ium** |
| 3. mar-**ī** | 3. mar-**ibus** |
| 4 mare | 4. mar-**ia** |
| 6. mar-**ī** | 6. mar-**ibus** |

animal,animāl-is, n. – živočich

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. animal | 1. animāl-**ia** |
| 2. animāl-**is** | 2. animāl-**ium** |
| 3. animāl-**ī** | 3. animāl-**ibus** |
| 4. animal | 4. animāl-**ia** |
| 6. animāl-**ī** | 6. animāl-**ibus** |

cochlear, cochleā-ris, n. (lžíce)

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. cochlear | 1. cochleār-**ia** |
| 2. cochleār-**is** | 2. cochleār-**ium** |
| 3. cochleār-**ī** | 3. cochleār-**ibus** |
| 4. cochlear | 4. cochleār-**ia** |
| 6. cochleār-**ī** | 6. cochleār-**ibus** |

**N. B.**

* K nerovnoslabičným substantivům skloňovaným podle vzoru **corpus** se řadí také neutra s odlišným zakončením – např. **caput**, itis, n. (hlava), **cor**, cordis, n. (srdce), **ōs**, ōris, n. (ústa), **tūber**, tūberis, n. (hrbol), **cadāver**, cadāveris, n. (mrtvé tělo), **inguen**, inguinis, n. (tříslo), **lāc**, lactis, n. (mléko), **mel**, mellis, n. (med).

* Substantivum **os**, ossis, n. (kost) se skloňuje podle vzoru corpus, ale gen. pl. je zakončen na **-ium** (oss**ium**).

* Zvláštní skloňování má substantivum **vās**, vāsis, n. (céva).
V singuláru se skloňuje podle III. deklinace ( vz. corpus), v plurálu však podle deklinace II. (vāsa, vāsōrum, vāsīs …).

**Příklady skloňování:**

caput, capit-is, n. – hlava, hlavice

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. caput | 1. capit-**a** |
| 2. capit-**is** | 2. capit-**um** |
| 3. capit-**ī** | 3. capit-**ibus** |
| 4. caput | 4. capit-**a** |
| 6. capit-**e** | 6. capit-**ibus** |

tūber, tūber-is, n. – hrbol

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. tūber | 1. tūber-**a** |
| 2 tūber-**is** | 2. tūber-**um** |
| 3. tūber-**ī** | 3. tūber-**ibus** |
| 4 tūber | 4. tūber-**a** |
| 6. tūber-**e** | 6. tūber-**ibus** |

cor, cord-is, n. – srdce

| sg. |
|---|
| 1. cor |
| 2. cord-**is** |
| 3. cord-**ī** |
| 4. cor |
| 6. cord-**e** |

ōs, ōr-is, n. – ústa

| sg. |
|---|
| 1. ōs |
| 2 ōr-**is** |
| 3. ōr-**ī** |
| 4 ōs |
| 6. ōr-**e** |

os, oss-is, n. – kost

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. os | 1. oss-**a** |
| 2. oss-**is** | 2. oss-**ium** |
| 3. oss-**ī** | 3. oss-**ibus** |
| 4. os | 4. oss-**a** |
| 6. oss-**e** | 6. oss-**ibus** |

vās, vās-is, n. – céva

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. vās | 1. vās-**a** |
| 2 vās-**is** | 2. vās-**ōrum** |
| 3. vās-**ī** | 3. vās-**īs** |
| 4 vās | 4. vās-**a** |
| 6. vās-**e** | 6. vās-**īs** |

**Příklady skloňování neuter III. deklinace s adjektivy I. a II. deklinace:**

forāmen palātīnum – patrový otvor

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. forāmen palātīn-**um** | 1. forāmin-**a** palātīn-**a** |
| 2. forāmin-**is** palātīn-**ī** | 2. forāmin-**um** palātīn-**ōrum** |
| 3. forāmin-**ī** palātīn-**ō** | 3. forāmin-**ibus** palātīn-**īs** |
| 4. forāmen palātīn-**um** | 4. forāmin-**a** palātīn-**a** |
| 6. forāmin-**e** palātīn-**ō** | 6. forāmin-**ibus** palātīn-**īs** |

vulnus lacerum – tržná rána

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. vulnus lacer-**um** | 1. vulner-**a** lacer-**a** |
| 2. vulner-**is** lacer-**ī** | 2. vulner-**um** lacer-**ōrum** |
| 3. vulner-**ī** lacer-**ō** | 3. vulner-**ibus** lacer-**īs** |
| 4. vulnus lacer-**um** | 4. vulner-**a** lacer-**a** |
| 6. vulner-**e** lacer-**ō** | 6. vulner-**ibus** lacer-**īs** |

os zygomaticum – kost lícní

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. os zygomatic-**um** | 1. oss-**a** zygomatic-**a** |
| 2. oss-**is** zygomatic-**ī** | 2. oss-**ium** zygomatic-**ōrum** |
| 3. oss-**ī** zygomatic-**ō** | 3. oss-**ibus** zygomatic-**īs** |
| 4. os zygomatic-**um** | 4. oss-**a** zygomatic-**a** |
| 6. oss-**e** zygomatic-**ō** | 6. oss-**ibus** zygomatic-**īs** |

vās lymphaticum – mízní céva

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. vās lymphatic-**um** | 1. vās-**a** lymphatic-**a** |
| 2. vās-**is** lymphatic-**ī** | 2. vās-**ōrum** lymphatic-**ōrum** |
| 3. vās-**ī** lymphatic-**ō** | 3. vās-**īs** lymphatic-**īs** |
| 4. vās lymphatic-**um** | 4. vās-**a** lymphatic-**a** |
| 6. vās-**e** lymphatic-**ō** | 6. vās-**īs** lymphatic-**īs** |

# 9. ŘECKÁ SUBSTANTIVA SKLOŇOVANÁ PODLE LATINSKÉ III. DEKLINACE

Podle latinské III. deklinace se skloňuje řada řeckých substantiv.

Podle vzoru **tumor** se skloňují:

a) řecká **maskulina** zakončená v **nom. sg.** na **-ēr**, v **gen. sg.** na **-ēris**,

např.: urētēr, ēris, m. (močovod), trochantēr, ēris, m. (chocholík), massētēr, ēris, m. (žvýkací sval), sphinctēr, ēris, m. (svěrač), cremastēr, ēris, m. (zdvihač varlete), aethēr, ēris, m. (éter),

rod. výjimka: gastēr, gastris, f. (žaludek),

příklad skloňování: urētēr, urētēr-is, m. – močovod

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. urētēr | 1. urētēr-**ēs** |
| 2. urētēr-**is** | 2. urētēr-**um** |
| 3. urētēr-**ī** | 3. urētēr-**ibus** |
| 4. urētēr-**em** | 4. urētēr-**ēs** |
| 6. urētēr-**e** | 6. urētēr-**ibus** |

b) řecká **feminina** zakončená v **nom. sg.** na **-is**, v **gen. sg.** na **-idis**,

např.: glōttis, idis, f. (hlasivka), epiglōttis, idis, f. (příklopka hrtanová), parōtis, idis, f. (příušní žláza), ephēlis, idis, f. (piha), carōtis, idis, f. (krkavice), epididymis, idis, f. (nadvarle), epidermis, idis, f. (pokožka), pyramis, idis, f. (jehlan, pyramida) iris, idis, f. (duhovka), syphilis, idis, f. (příjice).

Příklad skloňování: glōttis, glōttid-is, f. – hlasivka

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. glōttis | 1. glōttid-**ēs** |
| 2. glōttid-**is** | 2. glōttid-**um** |
| 3. glōttid-**ī** | 3. glōttid-**ibus** |
| 4. glōttid-**em** | 4. glōttid-**ēs** |
| 6. glōttid-**e** | 6. glōttid-**ibus** |

c) řecká **feminina** zakončená v **nom. sg.** na **-ītis**, v **gen. sg.** na **-ītidis**,

**N. B.** *Sufix **-ītis** označuje **zánětlivá onemocnění**.*

Název zánětlivého onemocnění se obvykle tvoří přidáním sufixu ***-ītis*** k základu substantiva (řeckému nebo latinskému),

např.: gingīva, gingīv-ae → gingīvītis (zánět dásní),
encephalos, encephal-ī → encephalītis (zánět mozku),
hēpar, hēpat-is → hēpatītis (zánět jater),
cystis, cyst-is → cystītis (zánět močového měchýře),
stoma, stomat-is → stomatītis (zánět ústní dutiny),
appendix, appendīc-is → appendīcītis (zánět červovitého výběžku sl. střeva),
ūs, ōt-os (gen. s řec. koncovkou) → ōtītis (zánět ucha),
adēn, aden-os (gen. s řec. koncovkou) → adēnītis (zánět žlázy),

ale

sinus, sinūs → sinusītis (zánět dutin),
mys, myos (gen. s řeckou koncovkou) → myosītis (zánět svalu),
parōtis, parōtidis → parōtītis (zánět příušní žlázy),
epididymis, epididymidis → epididymītis (zánět nadvarlete).

Příklad skloňování:

hēpatītis, hēpatītid-is – z. jater

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. hēpatītis | 1. hēpatītid-**ēs** |
| 2. hēpatītid-**is** | 2. hēpatītid-**um** |
| 3. hēpatītid-**ī** | 3. hēpatītid-**ibus** |
| 4. hēpatītid-**em** | 4. hēpatītid-**ēs** |
| 6. hēpatītid-**e** | 6. hēpatītid-**ibus** |

appendīcītis, appendīcītid-is – z. červ. výběžku

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. appendīcītis | 1. appendīcītid-**ēs** |
| 2. appendīcītid-**is** | 2. appendīcītid-**um** |
| 3. appendīcītid-**ī** | 3. appendīcītid-**ibus** |
| 4. appendīcītid-**em** | 4. appendīcītid-**ēs** |
| 6. appendīcītid-**e** | 6. appendīcītid-**ibus** |

Jako subst. **corpus** (v abl. sg. – konc. -e, v nom. a ak. pl. – konc. -a, v gen. pl. – konc. -um) se skloňují řecká **neutra** zakončená v **nom. sg.** na **-ma**, **-ōma**, v **gen. sg.** na **-matis**, **-ōmatis**,

např.: diaphragma, atis, n. (bránice), platysma, atis, n. (podkožní krční sval),
derma, atis, n. (kůže), stoma, atis, n. (ústa, ústní dutina),
oedēma, atis, n. (otok), trauma, atis, n. (rána),
cōma, atis, n. (bezvědomí), haematōma, atis, n. (podlitina),
systēma, atis, n. (soustava), symptōma, atis, n. (příznak).

**Vzor**: trauma, traumat-is – rána, poranění

| | | | |
|---|---|---|---|
| sg. | 1. trauma | pl. | 1. traumat-**a** |
| | 2. traumat-**is** | | 2. traumat-**um** |
| | 3. traumat-**ī** | | 3. traumat-**ibus** (-**īs**) |
| | 4. trauma | | 4. traumat-**a** |
| | 6. traumat-**e** | | 6. traumat-**ibus** (-**īs**) |

Příklad skloňování:

oedēma, oedēmat-is – otok

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. oedēma | 1. oedēmat-**a** |
| 2. oedēmat-**is** | 2. oedēmat-**um** |
| 3. oedēmat-**ī** | 3. oedēmat-**ibus** |
| 4. oedēma | 4. oedēmat-**a** |
| 6. oedēmat-**e** | 6. oedēmat-**ibus** |

symptōma, symptōmat-is – příznak

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. symptōma | 1. symptōmat-**a** |
| 2. symptōmat-**is** | 2. symptōmat-**um** |
| 3. symptōmat-**ī** | 3. symptōmat-**ibus** |
| 4. symptōma | 4. symptōmat-**a** |
| 6. symptōmat-**e** | 6. symptōmat-**ibus** |

**N. B**. *Sufix* ***-ōma*** *označuje* ***nádorová onemocnění****.*

Název nádorového onemocnění se tvoří přidáním sufixu ***-ōma*** k základu substantiva,

např. osteon, oste-ī → osteōma (kostní nádor),
lipos, lip-ī → lipōma (tukový nádor),
fibra, fibr-ae → fibrōma (vazivový nádor),
mys, my-os (gen. s řeckou koncovkou) → myōma (svalový nádor),
adēn, aden-os (gen. s řec. koncovkou) → adenōma (nádor žlázový).

lipōma, lipōmat-is – tukový nádor

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. lipōma | 1. lipōmat-**a** |
| 2. lipōmat-**is** | 2. lipōmat-**um** |
| 3. lipōmat-**ī** | 3. lipōmat-**ibus** |
| 4. lipōma | 4. lipōmat-**a** |
| 6. lipōmat-**e** | 6. lipōmat-**ibus** |

Koncovky III. deklinace mají rovněž řecká **feminina** zakončená v **nom. sg.** na **-is**, v **gen. sg.** rovněž na **-is**, případně **-eōs**. V ak. sg. mají latinskou koncovku **-im** nebo řeckou **-in**, v abl. sg. koncovku **-ī**,

např.: dosis, is, f. (dávka), basis, is, f. (spodina),
metastasis, is, f. (metastáza), hypohysis, is, f. (podvěsek mozkový).

**Vzor**: dosis, dos-is, f. dávka

| | | | |
|---|---|---|---|
| sg. | 1. dosis | pl. | 1. dos-**ēs** |
| | 2. dos-**is (-eōs)** | | 2. dos-**ium** |
| | 3. dos-**ī** | | 3. dos-**ibus** |
| | 4. dos-**im (-in)** | | 4. dos-**ēs** |
| | 6. dos-**ī** | | 6. dos-**ibus** |

Stejně se skloňují řecké výrazy končící na **-ēsis**, **-iāsis**, **-ōsis**,

např.: parēsis, is, f. (obrna),
cholēlithiāsis, is, f. (onemocnění žlučovými kameny).

Příklady skloňování:

metastasis, metastas-is, f. – metastáza

| sg. | pl. |
|---|---|
| 1. metastas-**is** | 1. metastas-**ēs** |
| 2. metastas-**is (-eōs)** | 2. metastas-**ium** |
| 3. metastas-**ī** | 3. metastas-**ibus** |
| 4. metastas-**im (-in)** | 4. metastas-**ēs** |
| 6. metastas-**ī** | 6. metastas-**ibus** |

sēpsis, sēps-is, f. – otrava

| sg. |
|---|
| 1. sēps-**is** |
| 2. sēps-**is** |
| 3. sēps-**ī** |
| 4. sēps-**im (-in)** |
| 6. sēps-**ī** |

**N. B.** *Sufix **-ōsis** v klinickém a patologickém názvosloví označuje **patologický stav** nebo **nezánětlivé onemocnění**,*

např.: scoliōsis, is, f. (vychýlení páteře do strany),
necrōsis, is, f. (odumírání tkáně),
nephrōsis, is, f. (nezánětlivé onemocnění ledvin).

Název nezánětlivého onemocnění se tvoří přidáním sufixu ***-ōsis*** k základu substantiva,

např. osteon, oste-ī → osteōsis (nezánětl. onemocnění kosti),
spondylos, spondyl-ī → spondylōsis (nezánětl. onemocnění obratle),
stoma, stomat-is → stomatōsis (nezánětl. onemocnění ústní dutiny),
derma, dermat-is → dermatōsis (nezánětl. onemocnění kůže).

dermatōsis, dermatōs-is, f. – nezánětl. onemocnění kůže

sg.
1. dermatōs-**is**
2. dermatōs-**is (-eōs)**
3. dermatōs-**ī**
4. dermatōs-**im (-in)**
6. dermatōs-**ī**

## POUŽITÁ LITERATURA A MATERIÁLY


*Feneis, H.*: Anatomický obrazový slovník. 2. české vyd. Praha. Grada, 1996.

*Lesný, I.*: Zpráva o nemocech mocných. Praha. Horizont, 1984.

*Kábrt, J. – Valach, V.*: Latina pro mediky s přihlédnutím k řečtině. Praha. SZN, 1963.

*Kábrt, J. – Chlumská, E.*: Lékařská terminologie. Praha. Avicenum, 1972.

*Kábrt, J. – Kábrt, J. jr.*: Lexicon medicum. Praha. Galén, 1995.

*Kunešová K.:* Latina pro farmaceuty. Učebnice pro posluchače oborů farmacie a zdravotnická bioanalytika. Praha. Karolinum, 2005.

*Kuťáková, E. – Marek, V. – Zachová, J.*: Moudrost věků. Lexikon latinských výroků, přísloví a rčení. Praha. Svoboda, 1988.

*Marečková-Štolcová E. a kol.:* Latinitas madica. Lexikon nejen lékařských sentencí, citátů a rčení. Brno. Masarykova univerzita, 2009.

*Novotný, F.*: Základní latinská mluvnice. Praha. SNP, 1957.

*Plašilová, J. – Kott, O.*: Základy latinské lékařské terminologie pro bakalářské obory fyzioterapie a ergoterapie. Plzeň.Západočeská univerzita v Plzni. 2011.

*Plašilová, J. – Kozlíková, D.*: Základy latinské lékařské terminologie. Praha. Karolinum, 2012.

*Vlček, E.:* Pádem vzhůru. Úraz Karla IV., ohrožující jeho život. Časopis Vesmír 77, 218, 1998/4.

*Vokurka, M. – Hugo, J. a kol.*: Praktický slovník medicíny. Praha. Maxdorf, 1998.

internet

http://www.vesmir.cz/clanek/padem-vzhuru
hhttp://www. rozhlas.cz/toulky/vysila_praha/_zprava/128604
(153. schůzka: Soukromá podobizna Karla IV., císaře římského a krále českého)

nahrávky:
latinský úryvek ze zakládací listiny UK čte Michal Vaněk

hudební nahrávka
Maiestas et vita Caroli, nahrála Musica Bohemica, Praha 2010